

Manifest voor totaalaanpak femicide

Zorg & Veiligheid verbinden

Femicide is een ernstige en structurele vorm van geweld die levens verwoest en generaties beschadigt. In Nederland wordt gemiddeld elke acht dagen een vrouw vermoord. In bijna 60 procent van de gevallen is de (vermoedelijke) dader een (ex-)partner. Ondanks toenemende aandacht voor huiselijk geweld, zien we nog altijd geen afname in het aantal slachtoffers. Het geweld wordt ernstiger, complexer en te vaak dodelijk.

Toch weten we ook: het kan anders. Andere landen, zoals België en het Verenigd Koninkrijk, tonen aan dat een effectieve, structurele aanpak mogelijk is. En ook in Nederland zijn al belangrijke stappen gezet. Die beweging moeten we versterken. Met lef, met visie en met structurele keuzes.

Dit manifest bevat negen concrete speerpunten. Sommige zijn een voortzetting van eerder werk, andere zijn ontstaan vanuit nieuwe inzichten en urgenties. Wat ze delen: een gezamenlijk doel om femicide terug te dringen, patronen van geweld te doorbreken en toekomstperspectief te bieden aan vrouwen, kinderen en families.

Op 22 november 2023 (de dag van de verkiezingen) kwamen wij, professionals uit de domeinen Zorg en Veiligheid, samen in Rotterdam tijdens een intensieve masterclass. Daar ontstond verbinding, gedeelde verantwoordelijkheid en de wil om tot actie te komen. We vormen samen het systeem: het geheel van wetgeving, beleid, instanties en professionals dat betrokken is bij preventie, signalering, bescherming en vervolging. In dat systeem gaan dingen goed, maar ook veel mis. En juist daarom kunnen we het veranderen. Met elkaar. Maar daar is politieke daadkracht voor nodig.

We roepen de politiek op: blijf de hoognodige stappen zetten in de structurele aanpak van femicide in Nederland. De prioriteiten daarvoor staan in dit manifest.

*De strijd van vele slachtoffers blijft dagelijks bestaan.
Help ons hen te helpen en maak met ons werk van onze agenda.*

1. Benoem een Minister Huiselijk Geweld, Seksueel Geweld en Kindermishandeling

Door één bewindspersoon verantwoordelijk te maken voor de aanpak van huiselijk geweld, seksueel geweld én kindermishandeling stopt de verkokering in de aanpak.

2. Richt superregionale centra op

Superregionale kennis- en expertisecentra huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling zorgen voor een bundeling van krachten en kennis. Geef (financiële) middelen voor zorg, kennis en onderzoek in deze hoogspecialistische centra. Neem de aanpak zoals wij in ons nieuwe centrum samenwerken op als best practice in het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

3. Realiseer een wet op femicide

Maak een wet op femicide, waarmee 'rode vlaggen' strafbaar worden gesteld. Denk aan psychische mishandeling zoals dwingende controle, maar ook aan non-fatale verwurging en stalking. Zorg ook dat passende preventieve, bestuursrechtelijke interventies mogelijk worden gemaakt. Haal het klachtvereiste bij belaging/ stalking uit de wet. Zo kunnen we met een forensisch kader aan de slag in de fases voorafgaand aan moord, en niet pas als het geweld al heeft plaatsgevonden. Maak zichtbaar hoe groot de omvang van dit geweld is en faciliteer dat gedaan wordt wat nodig is.

4. Verbeter de risicocriteria

Dwingende controle blijkt een betere voorspeller van femicide dan gebruik van geweld. Vertaal die kennis naar één duidelijke checklist voor alle domeinen: zorg, politie én OM.

5. Erken huiselijk geweld als high impact crime

Moord is moord en geweld is geweld. Maak van huiselijk geweld een high impact crime en geef dezelfde vergaande veiligheidsmaatregelen mee in de gereedschapskist. Maak werk van een online gebiedsgebod voor stalkers en cameratoezicht na een dreiging met moord. En vooral: geef straf- en zorgpartners de mogelijkheid om effectief informatie te delen en samen te komen met passende maatregelen op het moment dat er een mogelijkheid is om een verschil te maken.

6. Maak de Rechtspraak een partner

Niet alle rechters hebben dezelfde kennis op de thema's huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld. Geef rechters meer tijd en mogelijkheid om aan tafel te gaan in de onderzoeksfase. Dat helpt bij het realiseren van een passend plan van aanpak om de veiligheid van slachtoffers te waarborgen.

7. Geef slachtoffers makkelijker toegang tot het recht

Zorg ervoor dat ook slachtoffers in Nederland gemakkelijker toegang tot het recht krijgen – net zo makkelijk als dat voor plegers in het recht is verankerd. Maak gebruik van de Europese richtlijnen (GREVIO) en Europese best practices voor het beschermen van slachtoffers: er zijn overal in Europa goede voorbeelden om snel te vertalen naar de Nederlandse praktijk.

8. Geef samenwerking de vereiste ruimte

Samenwerken op de thema's huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling is cruciaal. Geef specialisten de middelen om met elkaar effectief aan de slag te gaan met het delen van kennis en expertise. Het systeem is te verkokerd en zodanig ingericht dat samenwerken eerder wordt ontmoedigd dan bevorderd. Maak werk van ontschotting en geef ruimte aan samenwerking door effectieve financiering. Meer samen doen aan de voorkant voorkomt onnodig zware zorg en escalatie aan de achterkant.

9. Clare's Law: Right to know and Right to ask

Wie een nieuwe relatie aangaat, moet beschermd kunnen worden tegen verborgen potentieel geweld. In het Verenigd Koninkrijk bestaat daarom Clare's Law. Die wet kent twee belangrijke onderdelen: het right to ask (het recht om bij zorgen een verzoek in te dienen bij de politie) én het right to know (het recht om actief geïnformeerd te worden als er sprake is van een serieus veiligheidsrisico). Alleen het (potentiële) slachtoffer ontvangt die informatie, maar ook naasten of hulpverleners kunnen een verzoek doen. De politie beslist vervolgens of en wat er gedeeld wordt.

In Nederland ontbreekt zo'n preventief instrument. Terwijl we wéten dat eerder informeren het verschil kan maken. Veel slachtoffers van huiselijk geweld in het Verenigd Koninkrijk gaven later aan dat ze zich anders hadden kunnen beschermen als ze eerder wisten met wie ze te maken hadden. Zeker bij veelplegers, die van relatie naar relatie geweld blijven gebruiken, moeten we sneller kunnen ingrijpen en delen wat bekend is. Het gericht delen van informatie is geen inbreuk, maar levensreddend. We hebben de plicht om te waarschuwen vóór het misgaat. Ook in Nederland.